11. यस्य जनन तस्य मरणम्

स्वाध्याय

1.

1) वितदास: धनिकोडपि कीदृश: आसीत् ?

संतुष्ट:

उदार:

लुब्ध:

असन्तुष्ट् :

2) कुटनाथस्य गृहे के अतिथय: भविष्यन्ति ?

कुटुम्बिजना:

प्रातिवेषिका:

साधव:

ग्रामजना:

3) वितदास: कुटनाथाय् केन भावेन पात्राणि प्रायच्छत् ?

मात्रधर्मभावेन

दयाभावेन

मित्रधर्मभावेन

प्रातिवेशिकभावेन

4) कुटनाथ: कदा पात्राणि पत्यर्पयितुं वितदासस्य गृहम् आगच्छत् ?

भोजनावसाने

पात्रोपयोगावसाने

कार्यावसाने

आगामिनिदिवसे

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

5) **किं सम्प्राप्त वितदास: विस्मित: अभवत् ?**

पुरातनानि पात्राणि

अर्वाचीनानि पात्राणि

नूतनानि पात्राणि

गुरूनि पात्राणि

6) **'भवत: सर्वाणि पात्राणि मृतानि ।' एतत् वाक्यं क: वदति ?**

कुटनाथ्:

वितदास:

कुटमति:

वितनाथ:

2. **अधोलिखितानां वाक्यानां रिक्तस्थाने प्रकोष्ठ्गत शब्दस्य योग्यरूपं लिखत ।**

1) **अस्ति वितदासो आम प्रभुतलोभ: .... वणिग्जन: । (समृद्ध)**

- अस्ति वितदासो आम प्रभुतलोभ: संमृद्ध: वणिज्जन ।

2) **कानिचित लघूनि .... पात्राण्यपि तत्र स्थापितानि । (नूतन)**

- कानिचित् लघूनि नूतनानि पात्राण्यपि तत्र स्थापितानि ।

3) **............ कतिपयेषु दिवसेषु कुटनाथ्: पुनरपि वितदासं पात्रेभ्य: पार्थयते । (व्यतीत)**

- व्यतीतेषु कतिपयेषु दिवसेषु कुटनाथ्: पुनरपि वितदासं पात्रेभ्य: पार्थयते ।

4) **स: तस्मै: .... पात्राणि दतवान । (सर्व, इष्ट)**

- स: तस्मै सर्वाणि इष्टानि पात्राणि दतवान ।

5) **कुटनाथ्: .... अकथयत् । (सशोक)**

- कुटनाथ्: सशोकम् अकथयत् ।

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

3.

1) **कुटनाथ: किमर्थं पात्राणि अयाचत् ?**

- कुटनाथ: अतिथिभुतानां कुटुम्बिजनानाम् भोजना दिकार्यक्रमाय् पात्राणि अयाचत ।

2) **किं सम्प्राप्य वितदास: प्रसन्न सज्जात: ?**

- अपत्यरूपेण् नूतनानि पात्राणि सम्प्राप्य वितदास: प्रसन्न: सज्जात: ।

3) **कुटनाथगृहं गत्वा वितदास: किम अयाचत ?**

- कुटनाथगृहं गत्वा वितदास: स्वकीयानि पात्राणि अयाचत् ।

4) **निर्जीवानां पात्राणां किं न संभवति ?**

- निर्जीवानां पात्राणां मरणं न सम्भवति।

5) **जगति किं सर्वथा ध्रुवं नश्यति ?**

- जगति यत्समुत्पन्नं तत् सर्वथा ध्रुवं नश्यति ।

4. **अधोलिखितानां पदानां कृदन्तप्रकारं लिखत ।**

1) **लुब्ध: -**

- लुब्ध: - लुभ धातो: त-प्रत्यायान्त कर्तरि भुतकृदन्तम् पुं. प्रथमा एकवचन

2) **प्रत्यर्पयितुम् -**

- प्रत्यर्पयितुम् - प्रति + ऋ (1 प.) प्रेरक हेत्वर्थक धातुसाधित कृदन्त्

3) **दतानि -**

- दतानि - दा (1 प. 3 उ.) कर्मणि भुतकृदन्तम्, नपुं. प्रथम-द्वितीया बहुवचन

4) **वञ्चनीय: -**

- वञ्चनीय: - वञ्च (10 प.) प्रेरक विध्यर्थ् कर्मणि कृदन्तम्, पुं. प्रथमा एकवचन

5) **सम्प्राप्त -**

- सम्प्राप्त - सम् + प्र + आप (5 प.) संबंधक भुतकृदन्तम् अथवा ल्यबन्तम् अव्ययम्

6) **आपन्न:-**

- आपन्न: आ + पद (4 आ.) कर्तरि भुतकृदन्त, पुं. प्रथमा एकवचन

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

5. सन्धि प्रयोजयत |

1) **वितदास: = ...**
- वितदास: + नाम = वितदासो नाम

2) **किं + चित = ...**
- किं + चित = किञ्चित्

3) **धनिक:+ अपि = ...**
- धनिक: + अपि = धनिकोऽपि

4) **श्व: + अतिथय: = ...**
- श्व: + अतिथय: = श्वोऽतिथय:

5) **वितदास: + तस्मै = ...**
- वितदास: + तस्मै = वितदासस्तस्मै

6. रेखाडकितानां पदानां स्थाने प्रकोष्ठात् उचित पदं चित्वा प्रश्नवाक्यं रचयत |

(कदा, कुत्र:, कै:, कस्य, केषाम्, क:)

1) **पात्रै: सह अन्यानि पात्राणि स्थापितानि |**
2) **पात्राणि रात्रौ प्रसूतानि |**
3) **कुटनाथ: पात्रेभ्य: पार्थयत् |**
4) **पात्राणि भवत: गृहे विलसन्ति |**
5) **पात्राणां जन्म भवति |**

1) कै: सह अन्यानि पात्राणि स्थापितानि ?
2) पात्राणि कदा प्रसूतानि ?
3) क: पात्रेभ्य: पार्थयत ?
4) पात्राणि कस्य गृहे विलसन्ति ?
5) केषाम् जन्म भवति ?

8. क्रियापदं वर्तमानकाले परिवर्त्य वाक्यं पुन: लिखत |

1) **कुटनाथ: वितदासम् अकथयत् |**
- कुटनाथ: वितदासं कथयति |

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in